

ČEŠTINA V ÁZERBÁJDŽÁNU

I jako tzv. malý jazyk si čeština v novodobé historii nachází cestu do mnoha jejímu rodišti vzdálených a pro nás mnohdy i exotických zemí. Jednou z nich je Ázerbájdžánská republika — v hlavním městě Baku má její univerzitní výuka již dvacetiletou tradici: od roku 1996 do roku 2010 na Bakuské slovanské univerzitě jako jediné instituci v zemi, od roku 2010 také v tamní pobočce Moskevské státní univerzity (MGU). Ázerbájdžán jako největší a nejlidnatější země v oblasti Kavkazu (s populací přibližně stejně početnou jako v České republice) projevuje velký zájem rozvíjet obchodní a kulturní vztahy především se státy Evropské unie a s tím souvisí i podpora výuce cizích jazyků. Mnoho studentů a absolventů vysokých škol se snaží najít uplatnění v zahraničních a nadnárodních společnostech, tedy i s českou spoluúčastí. Aktuální je v současnosti i potřeba vyškolit překladatele a tlumočníky — dosud se v praxi tlumočí (včetně jednání na nejvyšší úrovni) a překládá vesměs prostřednictvím třetího jazyka (ruštiny, příp. angličtiny).

V současnosti lze češtinu na Bakuské slovanské univerzitě absolvovat pouze v bakalářském studiu, a to na dvou fakultách — na Fakultě překladatelství a Fakultě regionálních studií¹; studentů je dohromady asi padesát. Nejlepší z nich bývají tradičně navrhováni k pobytu na českých letních školách (dosud jich k nám přijelo 15). V navazujícím magisterském studiu češtiny jako cizího jazyka pokračovali a pokračují tři studenti na Ostravské univerzitě a jedna studentka na Univerzitě Palackého. Několik studentů zahájilo již i doktorské studium češtiny, a to v Baku i v České republice. Češtinu na Bakuské slovanské univerzitě vyučují ázerbájdžánští pedagogové převážně tradiční gramaticko-překladovou metodou s hojným využíváním ázerbájdžánštiny. Od prvních lekcí se i v jazykových hodinách snaží propagovat českou kulturu, aby studenti získali informace o českém národu, jeho kultuře a historii. Všechny hodiny praktické jazykové výuky mají seminární formu, přednáší se pouze základy lingvistiky a česká literatura (v ázerbájdžánštině a později částečně i v češtině). V posledních čtyřech letech na této univerzitě vedli intenzivní třítydenní kurzy praktické češtiny vyučující z ČR, jejich pobyt se uskutečnil v rámci naplňování vládního Programu podpory českého kulturního dědictví v zahraničí. Velvyslanectví České republiky v Baku a Univerzita Karlova se ve spolupráci s Bakuskou slovanskou univerzitou zasloužily o otevření Centra českého jazyka a kultury (v říjnu 2010). Vybavily malou příruční knihovnu, která je jeho součástí, základními učebnicemi a dalšími knižními pomůckami a pravidelně ji dále rozšiřují. Studenti ji hojně prezenčně využívají, protože nemají k dispozici vlastní výtisky učebnic a připravují se z vlastních poznámek a kopií textů obdržených při výuce (naštěstí mívají výbornou paměť a spoléhají na to). Knižními dary do knihovny přispěli také prezident V. Klaus a M. Zeman při svých návštěvách Baku. Velvyslanectví ČR dále pro studenty češtiny uspořádalo také konverzační kurzy praktické češtiny.²

1 Jen pro zajímavost: vedle češtiny se na Fakultě překladatelství vyučuje polština a bulharština, někdy i ukrajinština, na Fakultě regionálních studií také běloruština.

2 O historii, současnosti a metodologii výuky češtiny na Bakuské slovanské univerzitě viz blíže Bozděchová a Gambarov (2015–2016).

Nově češtinu nabízí pobočka Moskevské státní univerzity v Baku, na bázi ruštiny ji tam vyučují hostující bohemisté z Moskvy. V budoucnu by i tato univerzita ráda spolupracovala s českými odborníky.

Studium češtiny je pro ázerbájdžánské studenty velmi obtížné — je to dáno již jazykovou vzdáleností češtiny a jejich mateřštiny (ázerbájdžánština náleží — spolu s turečtinou — k turkickým jazykům). Navíc dosud neexistuje gramatika ani učebnice češtiny napsaná na základě ázerbájdžánštiny. Práce na bohemistickém poli v Ázerbájdžánu je tedy ještě třeba vykonat mnoho, pomoc z české strany je tam nejen vítaná, ale nanejvýš potřebná.

LITERATURA:

BOZDĚCHOVÁ, I. (2016): Podpora výuce češtiny v Ázerbájdžánu. *Bulletin Československého ústavu zahraničního*, listopad 2016, s. 12–13.

BOZDĚCHOVÁ, I. — GAMBAROV, G. (2015–2016): Výuka češtiny v Ázerbájdžánu. *Český jazyk a literatura*, 66(3), s. 149–151.

Ivana Bozděchová